

יהודים מתקיפים את הערבים!
כוכב כיוון: אבנים. מיד יצאה מכונת משטרה לרובע הערבי. המראה שנתגלה לעיניה היה מראה של שדה-קרב: רחוב מכוסה אבנים, חצר של בית ערבי מלאה אבנים שיוודו מן הרחוב, רעפים מריסקים, הריסים שבורים ותושבי הבית פצועים ונרגשים.

בפנים הבית מצאו את הודה אמסיס, ערביה בת 40 ובני כושפתתה. "ישבתי בחצר", היא סיפרה, "כאשר שמעתי דפיקה בדלת. פתחתי ומצאתי בחור עיראקי אחד בשם עבדאללה נגיאר. לפני זה הספקתי לשמוע קול של מישהו האומר: אני אתקיף, אתם תזרקו אבנים אחרי. כש פתחתי את הדלת שאל אותי עבדאללה: "איפה בית עגי? "ראיתי שמשהו לא היה בסדר ואמרתי לעצמי: הם בודאי מתכוונים לרעות; למה לי להראות להם את הבית. שם בודאי נמצאים נשים וילדים.

אבל תשובתי הרגיזה כנראה את עבדאללה: כיצד אינך מכירה את הבית? הרי אתם ערבים!" אבל אני לא רציתי בכל זאת להראות את הבית. ואז הוא נתן לי מכה חזקה באגרופו בבטני. זה כאב לי מאד. אבל בעוד בנותי הקטנות שעמדו לידי אותו רגע הצלחנו לסגור את הדלת ולחזקה בקרש מאחורי. ואז התחילה ההתקפה. מכל הכיוונים עפו עלינו אבנים גדולות שהם הורידו מן החומות המתפוררות מסביב. הם שברו את גג הרעפים; הצלחות הגדולות ששמנו בהן רסק-עגבניות רוסקו לשברים; אני קיבלתי אבן על הראש, גם בתי הקטנה ובני נפצעו בראש וברגליים.

הוסיף בנה סלים, פועל במחנה צבאי, בן 26: "כשרמלה נכבשה, הווצקתי במחנה עצורים משך תשעה חודשים — אבל אף פעם לא נתקלתי בשום תופעה או יחס הומים לאלה שאנו נתקלים בהם עכשיו כאן. העיתון אל-יוס (העיתון הערבי הממשלתי) הודיע למחרת שהעיראקים תקיפו את הבית שלנו מפני שהחבאנו את עגי אצלנו. מה פתאום? ממתי ביתנו הוא מקלט? שר המשטרה הודיע שכל העניין נגמר עכשיו. כנופיה קטנה — אם כן, מדוע מתקשה המשטרה לחסל אותה?

אני מכין שהעיראקים אינם אוהבים ערבים, שערבי עיראק התעללו בהם, אבל מה אני אשם? מה זה שייך לי? איזו זכות יש להם לבוא עכשיו ולרצות לגרש אותי מכאן — אני שנולדתי וגדלתי כאן! האם אני הוא שאמרתי להם לבוא הנה? אם מצבם קשה, שיפנו את זעמם לממשלה — לא אלינו.

יהודים אחרים באו והשתקפו ברמלה ושום דבר לא קרה — רק עם העיראקים התחילו העניינים. אני לא אומר שכל העיראקים שווים — כפי שלא כל אצבעות היד שוות. הנה למשל, בשעת ההתקפה, עמדה משפחת אבריסאלח השכנה — גם כן עולים עיראקיים — יחד אתנו ויידתה אבנים חזרה אל המתקיפים.

אנשים צריכים לדעת כי לנו תרבות ודרך-חיים משלנו — אין אנו סתם פרחים עלובים. אם חושבים להמשיך כך, להשתמש נגדנו בכל השיטות שהעמים השתמשו בהן בפוגרומים נגד היהודים, אני אומר "תודה רבה" לממשלה על ארבע שנות חיים כאן, על הפרנסה שאפשרה לי — ואעזוב. כי זאת לא תהיה ארץ של אנשים חופשיים. אני אסע לאנגליה — יש לי שם די ידידים שיקבלו אותי, למרות שבבוא השלטון הישראלי חשבנו, אנו הנוצרים, שנוכל לחיות לפחות באותם התנאים שהיו לנו כשחינו בימי המוסלמים, אבל לאט, לאט אנו מתאכזבים — המציאות הישראלית מתגלה כאכזרית מאד ללא יהודים."

הוצאתי את האורז ודקרתני! מייד עם הגיע הידיעה על ההתקפה למשטרה, נשלחו למקום יחידות חוקות, הווצקה תגבורת מרחיבות, ראשוני-לציון והסביבה. ההוראות שעמדו בתוקפן עד אז, פיוס והשכנת שלום, שונה. במקומן הגיעה הפקודה: לא להבליג יותר; כל החשוד במעשה-קטטה יובא למעצר. אותו לילה ולמחרת אספה המש"טרה 15 עיראקיים אשר דיירי המקום הצביעו עליהם כמשתתפים בהתקפה.

למחרת בערב נערך מסדר זיהוי. האחים אמסיס הצביעו על שניים: "אלה היו בין המתקיפים". אך מפקד המשטרה לא הוציא נגדם צו מעצר. אחד מן השניים היה אחיו של אדוארד דנוס, שישב בתחנת המשטרה ומסר עדות שעה שהתנהלה ההתקפה והשני היה בחור שהוכיח כי חזר אותו לילה מתל-אביב בשעה 9:30 — אחרי גמר ההתקפה. רק ארבעה מבין העצורים הראשונים נשארו, עד אשר יוכחו כי לא היו במקום המאורע.

בינתיים יושב הגורם השני של ההתפרצות, וליד אל-עגי, 16, במנזר הקהולי, לשם ברח לחפש מקלט מיד לאחר הקריה. בפיו סיפור שונה במקצת מזה של אדוארד: "עמ. תי ליד קולנוע איילון, כאשר בא אלי בחור ואמר לי שמישהו רוצה אותי. אותו רגע התקרב מחור אחר אלי והיכה אותי ברגל. אני לא אמרתי להם שום דבר כי ראיתי שם למעלה משלושים בחורים — ולכל אחד הייתה סכין ביד. כשראיתי את זה ברחתי. אבל הם התנפלו על חברי והיכו אותי. תגיד לוליד שזה היה בשבילו". הם אמרו לו. זה היה לפני כמה חודשים; מאז אני נוהרתי בכל מקום שהלכתי ותמיד החזקתי אולר פתוח. מוכן בכיס. לפני כמה זמן חזרתי מביקור בחיפה ואמר לי שיש לו כרטיסים לקולנוע. כיוון שלא רציתי ללכת, לקחתי את הכרטיסים והלכתי למכור אותם בחורה. על מדרגות הקולנוע התקרב אלי בחור עיראקי שאני מכיר אותו ודחף אותי מאחורי. "מה אתך — אתה לא רואה?" הוא שאל. עניתי לו: "סליחה". ואז שאל אותי הבחור מה השעה. עוד לא גמרתי לענות לו והרגשתי שהוא נותן לי מכה בפנים. זה הרתיח את דמי. הוצאתי את האולר ודקרתני. אחרי זה ברחתי ישר למנזר."

פחד נורא. ילדה קטנה זו היא בת משפחת אמסיס שהותקפה. אחת האבנים שידו מעל לקיר-המגן פגעה בראשה ופצעה, אך מה שהיא זוכרת עוד יותר מהפצע הוא הפחד שתקף אותה למשמע צעקות ההמון המתקיף.

גבוה יותר, רצוני יותר. לא רחוק מן הכביש הראשי של רמלה, לצד דרך עפר המובילה אליה, משתרעת מעברה ב, שורות שורות של אוהלים ירוקים וצריפונים עלובים (מימין). כאן גרים רוב תושבי רמלה העיראקים, בתנאי דיור גרועים ביותר. לא רחוק מן המעברה, מעברו השני של הכביש, נמצא הרובע הערבי של רמלה, מגורם של 1800 ערבים ועולים חדשים (למעלה). גם תנאי הרובע אינם אידיאליים. אך לגבי המעברה זהו שלב גבוה יותר, רצוני יותר.

שימונת הגיטו. המשך הסיפור יובא לפני השופט ושם ימצא, באופן רשמי, את סיומו. אולם רגשות של בני אדם אינם עניין הנשמע לצווי שופטים — וכל שכן לא רגשות של עדות שלמות. מפלגות יכולות לעשות ממאורעות רמלה הון פוליטי, ראשי עדות מכובדים יכולים להביע את צערם ולהתכחש להם, בעלי בתי-קפה יכולים לראות בהם איום על קיום עסקיהם; אולם דבר אחד אינו ניתני לשינוי או טישטוש: סוג המאורע. במלים עדינות ושקוף לות היו אלה מאורעות בינעדתיות. בשפה שכל אדם מכיר אותה, בשפת המעשים אשר דורות של יהודים התנסו בהם בעשרות ארצות משך מאות שנים — היה זה פוגרום. יהיו מניעי הפוגרום אשר יהיו, בסופו של דבר הוא יתנסם במדינה כולה. כי ככל ששיטות הגיטו תתפשטנה בפנים המדינה, שיטות המכוונות נגד המיעוטים הלאומיים, תהודק חגורתם של אחי אותם המיעוטים סביב למדינה. עד אשר תוקף חומה כחומת הגיטאות, אשר איש לא יוכל לפרוץ דרכה אל המרחב החיוני.

